

eLIBRO

Kálmán Mikszáth

Makulo tre nigra

I N K O

Kálmán Mikszáth

MAKULO TRE NIGRA

Tradukis el la hungara Jozefo Horvath

eLIBRO

Aranĝis: Franko Luin

ISBN 91-7303-170-4

inko@omnibus.se

<http://www.omnibus.se/inko>

OKTOBRO 2002

Ne ekzistas ŝafejo, komparebla al tiu de Brezina. Ĝi havas kalkitajn murojn, ruĝan tegmenton; la pordegon garnas plumbonajloj. En ĝia ĉirkaŭo floras tulipoj. Altaj, centjaraj arboj kovras ĝin milde, ombro kaŝas ĝin garde: ĝin ne vidu ajna ventkapulo. Elaltiĝas nur la svelta kamentubo, pipanta indifereinte ĉe la fino de la konstruo, kie la ŝafomastroj vivas kun siaj brutoj sub komuna tegmento.

Disbabilu ja la kirliĝanta fumo de tiu kamentubo, ke la fama ŝafomastro¹ Tomaso Olej kuiras hejme ĝuste "eksterkontan viandon", en la kaldrono; tio lin ne tuŝas. Ekde la maljuna montaro Matra ĝis tute la valo Kopańyica sinjoras li sola. — Revemaj melodioj flaĝoletaj pludonas la kanton tra montoj kaj valoj:

*Ĉe ŝafoj de Olej
Herbejo tre molas,
Kolumo arĝentas,
Tintilo orsonas.*

1 ŝafomastro: estro de ŝafistoj kun granda memstareco, ŝuldanta doni konton nur al la proprietulo de la ŝafaro

Kaj kiam la mil brutoj paŝadas sur la rosobrila herbejo, antaŭe la naŭ grandaj tintilŝafoj, saltetante la idoj, reveme la junŝafinoj, digne-serioze la cent silke-lanaj ŝafukoj², do se tiel kunestas la tuta grego, kaj la hundo Merkurj vigle kurpelas, por kunteni ilin en rondo, la koro de Tomaso Olej ŝvelas brustoleve pro fiera plezuro, kiel tiu de reganto, antaŭ kiu defiladas liaj taĉmentoj.

Vicŝafisto en pimpa feltmantelo akompanas la ŝafojn ĉi-flanke, dum aliflanke la ŝafomastro mem paŝadas poste, tenere observante ilin, konatajn unuope, eĉ laŭkoloro.

La mislerta junŝafo tie, foje erarvadis en vepron, kaj implikiĝis en neŝireblajn dornovergojn kaj klematidojn. Merkurj retrovis ĝin, brave liberigis kaj duonmortan retrenis ĝin al la grego. Saĝa hundo — meritas ne esti homo!

Kaj al tiu ŝafuko kun torditaj kornoj, apud tiu nigra ŝafidino, rompiĝis la maldekstra postkruro antaŭ du jaroj. Ĝi premfiksiĝis ĉe la ŝafeja pordo. Olej trudis ĝin inter tri lignopecojn, kaj kuracadis la kompatindan beston tiel persiste, ke nun ĉiuj kvar kruroj montras perfekte saman formon, kvazaŭ laŭkomande.

Tiu sendenta, maljuna patrinŝafo, kiu nun vigle skrapas la sekan herbon, por satiĝi bonapetite per la herbo, kreskinta sube-kaŝe, hu, kia friponeto ĝi iam estis! Ĝi

2 ŝafuko: kastrita ŝafo; vd. PAG P. 372 R. II

naskiĝis en tranĉe frosta nokto, kaj antaŭtempe. Kiam ĉirkaŭ noktomezo la ŝafomastro enrigardis la ŝafejon, ĝi jam estis duone frostmortinta. La patrino mem malsanis, kaj ne povis varmigi ĝin per sia elspiro: mankis nemulte por ĝia morto... Olej prenis la senpovan besteton, portis ĝin en la ĉambron, sed ja ankaŭ tie malvarmis, do li kuŝigis ĝin prove en la liton de la eta Annjo, inter varmajn kusenojn. La infano kaj la ŝafido dormis kune, ne sciante unu pri la alia. Matene, kiam ili vekigis, la infano ridetis pro la reviviĝinta besteto, kaj ĉi tiu vigle skudis la voston. Ambaŭ ĝojis, kaj nek la ridetanta infano, nek la vigla ŝafido jam havis patrinon.

Tiu de Annjo mortis, kiam ŝi naskiĝis. Dio disponis pri Tomaso Olej tiamaniere, ke li prenis al si lian edzinon por la infano, ĉar eĉ la bona Di-Sinjoro donas malofte ion senpage. Tio estis komence tre korporema interŝanĝo por li, sed li konsoliĝis, ĉar la ŝafomastro de Brezina estas homo, kiu konas la "morojn".

La sinjoro volis tiel. Inter liaj tri sinjoroj plej potencas Dio, lin oni ne incitu, li havas liberan manon, atingas per ĝi la tutan mondon, batas per ĝi laŭplaĉe; sed eĉ se doloras la postsigno de la bato, la pacienco kuracas ĝin.

Olej estimas kiel sian sinjoron ankaŭ lian princon moŝton de Talár, al kiu li ŝuldas doni konton, al kiu apartenas tuta Brezina kun la ŝafejo, ĉio ene kaj ekstere kaj ankoraŭ pli: ĉio ĉirkaŭe, ĝis la vido atingas. La

princo de Talár estas potenca, granda homo, por kiu oni sonorigos en sepdek vilaĝoj, kiam li mortos, kaj al kiu oni demetos la ĉapelon en naŭ departementoj, ĝis kiam li vivos. Tomaso servas lin fidele; ne saĝas ja tiu homo, kiu fortranĉas la branĉojn de la arbo, en kies ombron li retiriĝas. Kaj kio koncernas la ceterulojn, neniu alia povas ordoni al la ŝafomastro de Brezina. Lia moŝto staras sur propraj piedoj. Neniun li nocas, ankaŭ lin nocu neniu. Tiu eta feblo, ke de tempo al tempo venas ŝafo en lian kaldronon, kiu ne apartenas ekde la mondokreo al lia ŝafaro, ne konsideriĝas peko, tio ja enestas en la naturo de pornaskitaj paŝtistoj, kion ĉiu saĝa homo scias, escepte la respektinda departementa administracio, kiu havas nanian senson al paŝtistaj moroj.

Tial ofte bruliĝas diskutetoj kun ĉi tria sinjoro lia, kiu ofte emas levi sin moŝto super aliuloj. Nu, sed afero ne-grava. Ĉiam troviĝas ja donacebla ŝafo ĉe Olej, je kies beado mutiĝas la jurisdikcio.

Olej ne apartenas al sentemuloj; de kiu ja lerni sentemon? Li ne kunvivis kun homoj, nur kun ŝafoj. Kaj ĉi tiuj paciencaj brutoj ne suferas je ĉi tiu feblo; por ili ĉio konvenas.

Tamen en nia heroo enestis tiu instinkto, tiu praforto, kiun Dio inokulis en la plej sovaĝajn, nekulturitajn korojn eble kun la celo, ke estu en ili io, kio igu ilin turniĝi foje-foje al Lia vizaĝo.

Kvankam li ne pli amis Annjon, ol sian ŝatatan ŝafidon, sed se Dio foje forgesis tiun birdeton sur lia kolo, li ne povis almeti ŝin prede al lupoj sur la herbejon, do li dungis nutristinon por ŝi, kaj vartadis ŝin laŭbezone. Nun ŝi jam kreskis granda knabino, mem preparas la kuminan supon kaj la ŝafperkelton³, mem tajlas kaj kudras subvestojn por Olej kaj la vicŝafisto.

... Ŝi jam posedas tiom da konoj, kiel ŝia patrino. Nu jes, Tomaso bedaŭris sufiĉe la patrinon, kiam ŝi mortis. Estis bona edzino, Dio ripozigu ŝin en paco. Ŝi vere meritis la indan sepulton kun la trifoja sonorilado, duhora versa adiaŭigo. La homoj vivantaj transe, en la vilaĝo, kaj senĉese kverelantaj inter si, riproĉis lin, ke la "sovaĝbesto de arbaroj" ne ploris pri Borinjo, ili ne vidis ĉe li eĉ larmeron.

Olej ne kapablas orientiĝi pri la vilaĝaj moroj. Li ne ploris, li ja ne emis. De kie li sciis, ke la deco postulas tion. La neparolemaj arboj de Brezina ne instruis lin mensogi.

Borinjo mortis, estas for, neniam ŝi revenos. La koro premiĝis al li. Senvorte, kun malkovrita kapo li akompanis ŝin ĝis la eterna dormejo, post la sepulto pagis la pastron kaj la kantoron, kun amara sento premis la vastan ĉapelon sur la kapon, kaj ekiris al la ruĝtegmenta ŝafejo.

3 perkelto: vianda stufaĵo kun papriko en grasa suko

Pri kio li meditis dumvoje?

Li iris sur la malnova, konata, milfoje tretata pado, tamen li ne rekonis ĝin. Li kredis vagi en fremda loko. Kie forestas la ĉirkaŭaĵo de la domo de Brezina? Ĉio staras, kiel antaŭe, la montoj vid-alvide, la silka herbejo kun la roĵo sube, la rada puto en la korto kaj la granda kripo malantŭ la ŝafejo. Ĉio, ĉio samlokas, tamen nenio tiel, kiel antaŭe... Io mankas, vakas, la ĉirkaŭaĵo de la domo tute malplenas.

La feina Brezina estas elŝanĝita — por iu multe pli malgaja!

Ĉu li sciis, pro kio?

Kaj eĉ nun, post dek ses jaroj, kiam la vento plezure portas la revemajn kantojn de Annjo el la valo en liajn orelojn, kiam li kuŝadas sur la deklivo de la monteto sur sia labortaga peltmantelo apud la ŝafaro, skuiĝanta pro la insektoj, foje-foje travibras fluŝtranta, mistera voĉo tra la miriadoj de aeratomoj:

”Tomaso!”

Ĝi venas el inter la arboj, kaj forŝvebas inter ili. Arbustoj ekstremas pro ĝi, ĝi traondas herbojn, kaj profunda silento descendas post ĝi al Brezina.

La koro de la ŝafomastro batas pli forte, li eklevas la kapon. Ĉu denove aŭdiĝos la vorto ”Tomaso” per tiu konata, iama voĉo, kiun eble antaŭ dek ses jaroj forkap-

tis la eĥo de sur tiuj belaj, ruĝaj lipoj, kiujn la vermoj sube, en la nigra tero muelis en cindrokoloran polvon.

Kaj dum dek ses jaroj la eĥo de Brezina ĉiam pludonis tiun voĉon; arbaro al arbaro, roĵo al roĵo transŝuŝis ĝin, kiel nun, kiam ĝi same revenas el sia granda rondiro en la orelojn de Olej, en la mezon de lia koro...

Aŭ ne tiel estas?

Ĉu la ombro de la mortinta edzino pasas inter la arboj, ĉu alparolis lin en sia dolĉa, milda voĉo? Aŭ okazas, ke tiu voĉo gravuriĝis iam en lian koron, kaj ĝi nun disvolvas siajn flugilojn?

La ŝafomastro saltleviĝas, kaptas al la kapo per la manoj. La flava, granda kombilo, fiksanta liajn ĝisgenuajn harojn, glitas teren, la harondoj ektorentas sur la muskolstreĉaj ŝultroj. Tufo de ili enfiksiĝas sub la kupran bukon de la ornamita burso. Olej ne rimarkas tion. Streĉe li atentigas, gvate li esploras la ĉirkaŭaĵon.

Ha jes, kiu jam ekde kvardek jaroj konversacias kun arbaroj, roĵoj, nuboj, povas ekhavi ĉiaspecajn pensojn!

Eble li nur songis, ke Borinjo mortis... La voĉo ja estis ŝia! Nekonfuzible ŝia. La ŝafomastro levas siajn pugnoj. Kiu aŭdacis imiti tiun voĉon?

Kaj kun ombriĝanta rigardo li ĉirkaŭgvidas la okulojn, kies bluo turniĝas en blankon.

Li vidas neniun, li aŭdas neniun.

La ŝafoj kviete paŝtadas sin, la tintilporta gvidoŝafo algapas lin fikse, kun indiferenta mieno, la vicŝafisto plezure dormas sur la herbo; la folioj sur la arboj ne moviĝas, eĉ la birdoj restas silentaj.

Kiu do alparolis Olej?

Kiu scias?

Eble mem la silento, kiun vibrigas nur abelzumo en misteran, revigan harmonion.

Se iu povus diri, pri kio la abeloj zumas en la valo de Brezina!

Ĉu ili scias ion pri tio, ke mortintoj delonge polviĝantaj, elŝvebas el la transmondo?

La ŝafomastro reapogas sin sur la kubuton kaj enpenŝigas. Strangaj pensoj kirliĝas en li! Kiu pruntas siajn pensojn de arboj, rokoj, falantaj rojoj kaj drivantaj nuboj, neniam malhavas da ili.

Tiu granda, profundega mistero, ŝvebanta super la majesta frunto de la Naturo, tuŝas kaj alparolas eĉ ĉi tiun sovaĝan animon, kaj ĉi tiu respondadas al Ĝi.

Ne kredu, ke Olej ne pensadas.

Li pensadas, tamen ne havas pensojn, ĉar ili disfluas, kiel fandita plumbo.

Ili estas kirliĝanta kaoso, ne ricevanta formon; granda nokto, kies nigro estas lumo. Kaj ĉi tiu lumo estas la Prapoezio.

Olej pensadas pri ĉio, sed kun neniu li interŝanĝas siajn pensojn. Li pensas por amuziĝo. Kaj tio neniam ŝajnas malbona distriĝo. Nur, li malgajas kelkfoje.

Maloftas tago, kiam la edzino ne rememoriĝas al li, kiam li ne memoras la efemerecon, la horon, kiam ankaŭ li elturniĝos el la vivo, iĝos muta, senmova mortinto, vokiĝos laŭ la ordo de la Naturo en la tombon, kaj neniam plu revidos Brezinan, nek la ruĝtegmentan ŝafejon, nek la naŭ tintilŝafojn, nek la cent silke-lanajn ŝafukojn, ne havantajn al ili egalajn en ĉi tiu vasta mondo. Kaj la suno ankaŭ poste brilos, kiel nun, kaj la arbaro susuros mistere, kiel hodiaŭ, la herbo kreskos printempe, la glacio de la rojo degelos kaj reglaciigĝos, nova ŝafgeneracio ĉirkaŭsaltados vigle la konatajn arbustojn — nur li neniam plu estos ĉi tie.

Kaj se ĉe ĉi tiuj tristaj pensoj eksonas la kantoj de Annjo el la valo, subite travarmigas lian animon la konscio, ke lia vivo iel tamen pludaŭros.

—Domaĝe, ke ŝi ne naskiĝis knabo, — li suspiras, kaj jetas sovaĝe la bastonon en la ŝafaron, je kio ili distimiĝas en ŝiritajn arojn.

Ankaŭ ili sentu la koleron de la ŝafomastro, kiu tiamaniere komunikas al ili siajn trankvilrabajn pensojn.

Kaj dume alia, nova kanto leviĝas per la flugiloj de la vento de malsupre, el la direkto de la ŝafejo — en slovakapopola stilo, dolore, kun revema malgajo...

*Jam venas Garibaldi en la najbaran vilaĝon,
Jen rajdas kun li Klapka, aliĝas Gracza, Záhony⁴;
Georĉjo de Biró-oj jam selas sian ĉevalon.*

Kiel envenis la politiko en la valon de Brezina, kie pasas nur birdoj? Kiu alportis la vundoŝiran memoron de pasintaj bataloj kaj esperoj? Alportis ĝin la aero. Enŝtelis ĝin en vesto de poezio. Tiel ĝi estas gasto, volonte akceptata. Hodiaŭ ĝin kantas Annjo. Aŭskultas ĝin la birdoj de la arbaroj. Morgaŭ jam ankaŭ la turdo ĝin postfajfos.

En Olej vekigis malnovaj memoroj, la bruoj de la granda "milito", kiam Gracza, Záhony atake elkuris el Brezina. Ili estis bravaj defendantoj de la patrujo... aŭ, pli ĝuste: ankaŭ nun..., ĉar kvankam pruvite, ke ili falis per la kaŝmurdaĵoj en Vadkert, dum ili fuĝis, la brava slovakaj popolo reatendas ilin en firma kredo.

Olej ne partoprenis la militon; ne eblis al li, sed li asertas, ke tio estis belaj tempoj; ĉar jam estas bone ankaŭ, se du junaj bravuloj kunmezuras la fortojn, kiom pli se du landoj...

... Se li ne estus havinta submane ĉi tiun brutaron, kies tintilo estas tiel dolĉe voka, restiga, kiel tiu de la feino en la fabelo!...

4 Klapka, Gracza, Záhony: herooj de la liberbataloj en 1848-49

Horojn li kontemplas pri tio, dum la krepusko descendadas. Alvenis la tempo de ripozo por la ŝafaro. Ĝi kunpremiĝas en densan kirlon signe, ke ĝi satiĝis kaj jam volas nur remaĉi.

Ekde mateno nur nun kuraĝas alparoli la vicŝafisto la ŝafomastron:

—Mastra moŝto, ĉu vi ne aŭdas, oni sonorigas vesperon en Talár?

—Mi aŭdas. Ne babilu tiel multe! Prefere elserĉu mian plumbofinan bastonon; poste ni ekiros. Mi jetis ĝin inter la bestojn.

Li denove esploras siajn ŝafojn, ĉu ĉiuj satmanĝis, ne niu mankas?

Se eventuale mankus eĉ nur unu, liaj spertaj okuloj, kutimiĝintaj al mil, tuj rimarkus la malpliiĝon je unu inter naŭcent naŭdek naŭ.

Nenio malorda. Trankvile li svingas la peltmantelon ĉirkaŭ la kolon, kaj malrapide ekiras malsupren, en la valon.

La tintiloj de la naŭ antaŭŝafoj kunsonoras en belan harmonion, ekfajfas ankaŭ la sakfluto de la vicŝafisto. Annjo povas aŭdi defore, ke la brutaro revenadas, kaj povas meti super fajron la bongustan ŝafperkelton, la ĉefpladon de ŝafistoj, por ke ĝi bolu ĝuste, kiam ili alvenos.

La vicŝafisto surdorsigas la sakfluton, kiam ili atingas en domproksimon, per esploraj okuloj rigardas al la hejmo, ĉu li vidus en la korto la konturon de tiu svelta, brila staturo, kiu image senĉese ŝvebas antaŭ li, eĉ se li fermas la okulojn. Kiom li donus, se li povus ŝteli iom da neŝtelblo.

Annjo jam atendas ilin ekstere, kio plaĉas al Maĉjo. Kvankam, kiu scias, kial ŝi staras ekstere, eble por distro, eble nur por vidi la ŝafaron.

Belega kreito de Dio ŝi estas; plezurigas la okulojn, kiel ŝi tie staras: la svelta korpo estas duone forturninta, la okuloj esploras reveme la malproksimon, la laŭnature molaj manetoj estas mallevitaj, por ke la konata maljuna ŝafo, dorminta ŝafidaĝe apud ŝi, povu alkuri kaj atingi ilin. Ĉu ĝi lekas ilin pro dankemo, amo aŭ kutimiĝo? Ĉu ĝi memoras, ke ili kundormis iam antaŭ longe, aŭ scias, kiel bongustaj estas la dommastrinaj manetoj, fosintaj en salkuvoj? Kiu povus koni ĝisfunde la ŝafan filozofion?

—Bonan vesperon, Annjo, — milde alparolas Maĉjo la knabinon. — Kiel vi pasigis la tagon?

—Hodiaŭ pli bone, ol hieraŭ, — ŝi respondis ridetante. — Kaj viaj moŝtoj, kiel meritis la tagon?

—Nenio grava pri ni, hirundeto, — respondis la ŝafomastro, demetinte la peltajn botojn, — gravas nur, ĉu vi pretas kun la vespermanĝo.

—La ŝafperkelto jam vaporas, patro.

La vizaĝo de la ŝafomastro sereniĝas pro la vorto ŝafperkelto. Porfesta plado ĝi estas por li.

—Iru, filo Maĉjo, kirlu ĝin super la fajro, ĉar mi superstiĉemas en tiaj aferoj kaj kredas: ŝafperkelto povas bongusti nur, se ankaŭ ŝafista mano trakirlas ĝin.

—Mi ne tute scias, mastra moŝto, kie la fajrujo estas, krome mi ne komprenas pri kuirado.

—Ne rezonu, filo de diablo, se mi diras ... Ĉu ne ĉe la fajrujo vi fandis plumbon kun Annjo en la nokto de Sankta Andreo, kiam via fizionomio muldiĝis kiel fianĉo por mia filino?

—Ne tute ... — diras Maĉjo ruĝiĝinte, — ... tio estis nur plumba figuro kun sakfluto sur la dorso ...

—Ne estis sakfluto, — obĵetis Annjo, — sed...

—Sed? — stertoris Maĉjo.

—Fusilo, se via moŝto volas scii.

Estis kvazaŭ ponardo en la koron de Maĉjo!

Kial Annjo diras fusilo tion, kion ĝis nun ŝi vidis sakfluto? Trista konjekto komencis kunpremi lian koron!...

Mekanike li rapidis fermi la pordon de la ŝafejo post la enfluanta ŝafaro.

La pensoj de Olej tuj returniĝis al la vespermanĝo, aŭ ankoraŭ ne disiĝis de ĝi.

—Ĉu estos perkelto? Nu, brave, Annjo! Oni kredus, ke gasto venos en la domon.

—Jes ja, venos. Baldaŭ alvenos.

—Kiu, mil diabloj?

—Tre stranga viro, — respondis Annjo.

—Ĉu mi konas lin?

—Ne, ne. Speco de sinjoro, eble ĉasisto... Neniam mi vidis lin.

—Ne devas esti ĉasisto, filino, sed kubutotrivulo en iu departementa oficejo. Ke oni neniam povas resti kviete!

—Ne departementa sinjoro li estas, li tro junas por tio. Lia vizaĝo blankas, kiel lintolo, eble eĉ vento ankoraŭ ne tuŝis ĝin.

—Ĉu li havas fusilon? — demandis la ŝafomastro.

—Jes, havis, kaj kian!

Maĉjo nun jam tute malsuprentiris la ĉapelon sur la okulojn, kaj apogis sin al la alta poplo, ĉar li ekhavis tiel amaran penson, kiel de profundega infero; ve, tuj li kapturniĝos.

—Kuraĝa homo, — murmuris Tomaso Olej, — ke li aŭdacis veni ĉasadi en la arbaroj de la princo. Se li ne estus promesinta sin gasto, mi forprenus de li la fusilon.

—Li venis ĉirkaŭ frumanĝo, — plubabilis Annjo. — Viaj moŝtoj povas imagi, kiel mi ektimis lin unue. Li petis lakton. Mi portis al li, por kio li donacis al mi ai tiun plaĉan moneron.

—Kial vi akceptis ĝin? — indignis Olej.

—Mi diris, ke ne por mono ni donas lakton, da ĝi ja estas, dank' al Dio, sufiĉe, sed li forgesis ĝin malgraŭe sur la tablorando.

—Ni redonos ĝin, — diris Olej. — Dio gardu! Kion pensus la mondo pri la ŝafomastro de Brezina, se li donus lakton por mono al pasantoj.

Ĉe tio li prenis la moneron en la manojn, kaj mirigite ekkriis:

—Ne estu mia nomo Olej, se ĝi ne estas ora krono! Ĉu vi scias, pri kio mi pensas? — li aldonis flustre, — tiu devas esti aŭ Gracza, aŭ Záhony. Ĉe ili mi vidis tian monon... Mil diabloj, Maĉjo, hodiaŭ estos granda festeno. Ne perdu la bonhumoron, diablido, buĉu prefere ankoraŭ unu ŝafon. Poste kuru senhezite por vino! Mi ja diras al vi, aŭ Garcza, aŭ Záhony. Venis al la ŝafomastro de Brezina.

Annjo balancis ridetante la kapon. Kaj Olej kaptiĝis de entuziasmo.

—Kaj li venis ĝustaloken, li estos hejme. Mi gardos lin, kvazaŭ li sidus en la sino de sia propra patrino. El la manoj de Tomaso Olej ne elprenos lin eĉ mil ĝendarmoj. Kio? Ĉu li havas ankaŭ fusilon? Mi diris malmulte! Eĉ kvinmil ne elprenos. Sed nun jam ĉit, infanoj, eĉ muroj havas orelojn.

Annjo ankoraŭ ĉiam nekredeme balancis la kapon.

—Patro, ĉu vane mi diras al via moŝto: estis juna viro, kiu kunbabilis ĉiajn malsaĝaĵojn...

—Kiel vi povus tion prijuĝi, nazmukulino?!

—Li nomis min kampa floro, idolo de sia koro.

—Ĝuste tiel ĉiam kokumas Záhony, se li vidas jupulion.

—Sed Záhony devas esti viro pli maljuna, patro.

—Ĉu tio pezas en la afero? Záhony estas granda iluziisto, laŭplaĉe ŝanĝas sian haŭton. Hodiaŭ okdek-jara maljunulo kun longa, griza barbo, kalva verto, morgaŭ jam junuleto kun lanugeto subnaze. Ĝuste je tio mi rekonas lin.

—Sed li ja diris, ke li ne konas vin.

—Nu jes, kial li dirus alion? ”Diro estas spiro, aero; por kredanto sankta vero.”

Por Annjo tamen malfacilis kredi, ke tiu svelta junulo egalus la maljunan Záhony.

—Krome li diris ankaŭ, ke mi estas feino, kaj perforte li volis min kisi.

Maĉjo kontraŭvole levis la pugnon.

—Ĉu vere? — li stertoris obtuze.

—Li sidiĝis apud mi sur la sojlon de la antaŭkamero, kaj petege insistis tre dolĉe, ke mi permesu al li nur unufoje, unu solan fojeton brakumi mian talion, ĉar li frenezigiĝos, se mi ne cedos.

—Vi cedis, ĉu ne? — eksiblis Maĉjo.

—Se tiel vere li asertis, ke alie li frenezigis?!

—Tute same, kiel Záhony! — ekkriis kun plaĉo la maljunulo.

—Kaj kiam li volis kisi min, mi svingis tiel mian manon, malpuran pro la sarkado, sur lian vangon, ke la spuro certe restis sur lia delikata vizaĝo.

—Ho, ho! — ridis la ŝafomastro. — Ĉu li ne koleriĝis?

—Li montris al mi la alian vangon, ke mi frapu ankaŭ tiun. Li diris, ke tio agrablis al li, kaj neniam li lavos sin, por ne forviŝi la frapon. Afable li adiaŭis, petante min fari bonan vespermanĝon, ĉar se li satvagis, returne li preterpasos. Sed jen, li jam venas!

Olej kaj Maĉjo turnis la okulojn en la montritan direkton. Svelta ĉasisto paŝis malsupren sur la deklivo de la monteto, en griza kamizolo kun verdaj roversoĵoj, en ĝisgenuaj botoj, kun sinjoreca ĉasista ekipaĵo.

—Bonan vesperon, ŝafisto! — li diris paŝinte en la korton, sen eĉ tuŝeti salute la ĉapelrandon. — Nu, ĉu pretas la vespermanĝo, kolombeto?

—Estu bonvena, — respondis Olej humorperde, parte pro tio, ĉar la gasto ne estis Záhony, parte ĉar incitis lin, ke lia titolo estis tiel bagateligita. Se la atenco kontraŭ la formalajaĵoj estus okazinta ne ĉe li, tio havus sekvon certe nekutiman, li ja titoliĝas ŝafomastro, do li staras super la ŝafista ordeno; krome ĉapelo sur kapo de viro sidas ankaŭ por esti levata salute, kiam oni pasas tra la sojlo de

honestulo. Tamen oni devas ĉion ĉi gluti, se temas pri gasto.

—La vespermanĝo pretas, ni atendis nur vin, — diris Annjo, kaj enkuris la ĉambron.

La ŝafomastro paŝis al la gasto, kaj etendis al li sian krudan, vastan manon.

—Ni eniru.

La ĉambro estis plaĉa kaj pura: tri vestokestoj kun surpentritaj tulipoj en ĝiaj anguloj, kelkaj benkoj, unu seĝo kaj tablo, kovrita per belaspekta tuko konsistigis ĝian meblaron. La muroj estis ornamitaj per la ĉiela patrono de paŝtistoj: portreto de Sankta Vendelo kaj per la teraj patronoj: vinkruĉoj kaj brandboteloj, pendigitaj en bela aranĝo. Sed la pleja ornamo staris sur la tablo: vaporanta plado, el kiu bongusta perkelto ridetis al ili.

—Bonvolu regali vin, kvazaŭ vi estus hejme, — invitis la ŝafomastro la gaston, enmanigante al li la plej profundan lignokuleron. — Ĝi sufiĉos por ni tri.

—Ni estas kvar por ĝi.

—La knabino ne kalkuliĝas, sinjorido, se io restos por ŝi, bone, se ne, same bone.

La ĉasisto avide metis sin al la manĝo, kaj senĉese laŭdadis ĝin.

—Tian mi ankoraŭ ne manĝis.

—Mi kredas certe. Tia perkelto, kiel ĉe la ŝafomastro de Brezina ne kuirigas eĉ ĉe la princo de Talár.

La gasto ridetis.

—Se nur mi povus manĝi ĝin ĉiutage!

Je tio decidis diri:

—Bone, do ĉi-samon ni manĝos ankaŭ morgaŭ.

—Mi dankas cin por la invito, mi venos.

La ŝafomastro mordis al si la lipon. Tio jam estas tro!
Ciparolas al li tia junuleto, kiu estis ankoraŭ suĉinfano,
kiam la notario jam alparolis lin per honesta "vi".

Ho, se li ne estus gasto!

—Vi ne nur venos, sed eĉ ne foriros hodiaŭ. Vi tro-
viĝas ĉi tie en bona loko. Annjo preparos al vi liton en la
kamero. Kien vi nun irus, baldaŭ fulge malhelos.

—Mi ordonis venigi la kaleŝon al la ŝafejo.

—Ĉu la sinjorido estas el la regiono, se mi ne ofendas
vin per la demando.

—De ĉi proksime.

—La koĉero malcerte orientiĝos.

—Nun ne. Estis al li dirite: al la ŝafejo de Olej. Oni no-
mas cin Olej, ĉu ne?

—Mia nomo estas Tomaso Olej, — diris fiere la mas-
tro, elstumblinta el sia pacienco, — kaj mia tuta nomo
estas Tomaso Olej, ŝafomastro de Brezina, kaj mi povus
aldoni: ĝia sinjoro.

La gasto ridis.

—Se ci sinjoras en Brezina, oldulo, kio do restas al mi?

Ofendita, la ŝafomastro streĉis trapikajn okulojn al la ridanto, kaj kontraŭvole elglitis el li la supereca demando:

—Kiel do ni diru viajn honestajn nomon kaj titolon? Ĉar per ili ni, pekemaj mortemuloj kutimas perrespekti unu la alian.

—Mi estas princo Paŭlo Taláry.

Elfalis la forko el la mano de Olej, frapite li saltleviĝis, kaj ekpalis tute pro timo. Tio estis por li grandaj vortoj. Sidas vid-al-vide al li la juna princo, al kiu eĉ la reĝo nur je hareto pli grandas; kiu estus supozinta...

—Ho, Ekscelenco..., ho, princa moŝto, — li balbutis timeme, — kiu antaŭscius tion?!

—Nenio malbona, oldulo, — diris la princo bonhumore, — kvankam Brezina ne apartenas al ci, ci havas trezoron pli karan, la belan Annjon.

En Maĉjo, sidanta apude ĉe la tablo, ĉiuj sangeroj glaciĝis; li ne povus movi sin, nek elparoli unusolan vorton, eĉ se minacata per senkapigo.

—La knabino ne multon valoras, Ekscelenco, plie nur kostas.

En tiu momento enpaŝis Annjo, kaj metis vinon sur la tablon. Kun senĝena petolemo ŝi plenigis glason al la junulo, dirante al li:

—Kaj uzu la vinon singarde: ĝi povas facile konfuzi vian kapon.

—Ci jam sufiĉe konfuzis ĝin.

—Se ĝi ne estis jam pli frue konfuzita, — respondis la knabino kun naiva rigardo, pro kiu la koro de la heroo de silke-molaj salonoj komencis varme batadi.

—Ho, vi malfeliĉa! — riproĉis ŝin la patro. — Kiel vi aŭdacas?! Ho, ho!...

—Nu, nu, — ekrespondis Annjo senhezite. — Li ja estas farita ne el sukero, nek estas vicĵupano⁵. Ni jam konas unu la alian ekde posttagmeze. Se li koleriĝos, li ankaŭ paciĝos laŭ ties ordo.

La princo neniam sentis similan plezuron, kiel nun, kiam tiel malŝataj vortoj perlis de tiuj ruĝe pufaj lipoj. Ĉi tiu rava elokvento gravuriĝis en lian koron. Li aŭskultus ĝin tra mil jaroj.

—Ĉit, knabino! Eksciu, kun kiu vi parolas. Li estas Lia Ekscelenco, la juna princo, nia sinjoro.

Annjo sonore ekridis. Ĝia freŝa rideto estis, kiel feina tintileto.

—Oj-oj! Ĉu vi farus el mi azenon? Mi kretenus, se mi kredemus! La juna princo ne venas al Brezina, eble ankaŭ ne al Talár. Li loĝas en la urbo Vieno en pure ora palaco, cent ĉasistoj pafas por li vespermanĝon, kaj ne li mem vagas por leporoj en Brezina. Kaj ĉu li bezonus la perkelton de la Olejoj, li vespermanĝas laktokremon kun pano, bakita el rosmarenaj grajnoj. Krome ĉu la

5 vicĵupano: elektita estro de la nobela departemento

princo aspektas, kiel ordinaruloj? Ĉu mi ne scius tion? Li ne estus princo, se tiel li aspektus.

—Pardonu, Ekscelenco ĉi tiun pekeman infanon.

La ekscelenco tiom pardonis, ke li komencis vetridi kun Annjo, kiu — kredante, ke ŝin oni ĉi tie priridas — ŝanĝis subite sian vizaĝon ofendiĝeme riproĉa (kiel bone konvenis al ŝi!), kaj elturniĝinte tra la pordo, ŝi grumbletis ion similan al: ŝi postulas klarigon, oni ne misŝercu kun ŝi.

Sed kiam ŝi estis ekstere, tamen plantiĝis duboj en ŝia kapo. Eble, tamen la princo... Eble li revenis el Vieno. Ankaŭ Annjo aŭdis de la kampogardisto Steĉjo Lapaj, ke post la morto de lia pli frua sinjoro, la maljuna princo, la sennombraj bienoj herediĝis al la princido. Ŝajnas ja ne maleble! Dio mia, kiel domaĝe, ke li estas princo: li ja povus esti ankaŭ bonhava kamparana fraŭlo.

Tute humorperde ŝi suprenkuris sur la ŝtupetaro en la subtegmenton de la ŝafejo, por rigardi de supre al la krepuskanta pejzaĝo.

Ŝia koro kunpremiĝis. Vere, la princo! Sur la kastelo de Talár, kies brila lattegmento ĝisvidiĝis, flirtas flago. Ŝi aŭdis de Lapaj, ke la flago anoncas al la regiono la hejmeŝton de la princo.

... Dio mizerikorda! Ŝi vangofrapis lian ekscelencon. Ŝi spitis, primokis, priridis lin. Ve, Sinjor' Kreinto, eble oni eĉ senkapigos ŝin!

Kun angorplena koro Annjo paŝis sur la ŝtupetaro malsupren, cerbumante, kie kaŝi sin pro honto — kaj ni eldiru, ankaŭ pro timo al la princo, — kiam pompa kaleŝo haltis antaŭ la domo, kaj dum ŝi stumblis ĝis la lasta ŝtupeto, princo Paŭlo aperis en la korto. Ho ve, se nur li ne ekvidus ŝin!

Sed jes, li ekvidas ŝin, kaj ĉu realo, aŭ miraĝo, li mem saltas al la ŝtupetaro, por mallevi kaj demeti ŝin, kiel flockon sur la teron, el kio Annjo nek sentas, nek scias ion, ĉar ĉiun ŝian senson katenas stuporiga, sorĉa duonsonĝo, turmenta kaj tamen agrabla duondormo.

—Ĉu nun vi jam kredas, ke mi estas la princo?

Kaj ĉe tio la belstatura junulo saltas ridante en la kaleŝon, manosvingas adiaŭe al la maljuna Olej, kaj al Annjo li flustras per mola, flata voĉo:

—Sed neniam mi estu princo por vi, Annjo. Kaj vi estos por mi princino, ĉiam... ĉiam...

La kaleŝo brue forruliĝas, sed la adiaŭaj vortoj restas. Mirindaj vortoj! Teksitaj el flagranta fajro, ellasanta longajn flamosagojn rekte en la koron, kiuj bruligas kaj batigas ĝin violente, kvazaŭ ili celus ĝian pereon. La koro estas nun sonorilo, batanta alarmon: senĉese resonigas la mirindajn vortojn, kaj poste ĉio ripetas ilin de unu vespero ĝis la alia... Nokte la mallumo krias, matene la arbofolioj susuras ilin; la silentemaj montopintoj eksonas, la vaporo, ascendanta el la tero suspiras ilin al la

herboj, eĉ la bolanta perkelto zumas pri ili super la kradanta fajrujo: "kaj vi estos por mi princino, ĉiam... ĉiam..."

Kaj Annjo aŭskultas tiel volonte, kion ĉio rediradas.

Tra la tuta tago ŝi estas distrita, silentema. La kantoj de Brezina ripozas. Nek Olej, nek Maĉjo aŭdas hodiaŭ la kantojn de Annjo; ankaŭ la sakfluto da Maĉjo mutas. Pli vera poezio regas ĉi tie hodiaŭ! For arbuston, arbaro venas anstataŭ ĝi!...

La knabino pensas, kial la princo kreigis por ĉi tiu mondo, se li tiel belas, ke la turtino ne povas diri al sia parulo, mi estas pli bela birdo, mi havas pli brilan plumaron, mi ne povas ami vin! Ja tiel bela, ke kompare ĉiuj turtoj estas samkoloraj. .

Kaj la vicŝafisto pensas pri tio, kial la sakfluto iĝis subite fusilo sur la ŝultroj de la fianĉo, elŝarĉita en la nokto de Sankta Andreo el la plumbofandaĵo...

Al la trista demando estas ĉiu signo trista respondo. Vespere, kiam li hejmenvenis kun la ŝafomastro, estas refoja novaĵo, ke la princo preterpasis.

Kaj poste ankaŭ la sekvan tagon, la trian tagon pluĉasadas tie la juna moŝto, kaj eniras al Annjo por glaso da lakto. Li devas tre ŝati ĉasaĵojn kaj lakton.

La trian tagon la maljuna Olej jam kuntiris la brovojn je ĉi tiu novaĵo, kaj diris al sia vicŝafisto:

—Morgaŭ vi sola iros post la ŝafaro. La moŝto multe ĉasadas ĉi tie. Mi volas paroli kun li.

Annjo ekstremis, kaj oni ne povis aŭdi de ŝi eĉ unu vorton dum la vespero.

La sekvan tagon Olej restis hejme. Dum dudek jaroj tio eble eĉ dufoje ne okazis. La mil ŝafoj povis mediti kun bona kaŭzo, kie ilia tera prizorganto forrestas, kune kun la plumbita bastono kaj la kutimaj komandvortoj: "he vi, he" kaj "brĉ for". Hodiaŭ la salo ne bone gustos al ili, nek la herbo iĝos pli dolĉa! Almenaŭ Olej kredas tion, kiu same enuas sen sia brutaro. Annjon li sendis fruposttagmeze kun mesaĝo al Steĉjo Lapaj, de kie ŝi povos reveni nur en malfrua vespero. Li plenŝtopis la senglazuran argilan pipon per tiu malfeliĉiga planto, por kiu reĝoj kaj popoloj iras glave unu kontraŭ la alia, kaj kiun la ŝafisto plimultigas, kiel la printempan lanon: li tenas ĝin en malseka loko, kie ĝi ensorbas humidon, kaj donas el si duoblon sian. Olej bruligis la pipon, kuŝiĝis dorsen sur la flore brodita herbo de la korto, kaj observadis la ŝafejon, ĝian belan, ruĝan tegmenton, la blankajn, ornamitajn murojn, la elstarantajn, dikmuskolajn trabojn... Longe li observis ilin, neniam li satiĝis per ilia vido ... Sinjoro Mondokreinto, kiel aperte lerta konstruisto estis, kiu levis ĝin!

Gapadante tiel, li rimarkas moviĝantan ombbron sur la muro, kaj rerigardinte, li ekvidas princon Paŭlo. Ĝuste lin Olej atendas.

Tiu direktas sin rekte al la pordo de la antaŭkamero, sed post kiam li skuas la fermolaĉon, kaj la seruro ne malrigliĝas, humorperde li turnas sin al la fenestro, kaj frapas sur ĝi.

—Malfermu la pordon, Annjo! Ĉu vi eble dormiĝis, bela feino, eta ŝafido mia...

La princo vane frapas, la ŝafideto ne enlasas lin, anstataŭe respondas la kruda voĉo de Olej:

—La pordo estas ŝlosita, Ekscelenco. Estas mi hejme, se via princa moŝto deziras ordoni.

—Hm! Ĉu estas vi, olda Olej? Nu, kie estas Annjo?

Olej skuis sian broditan burson sur la talio, ŝovis siajn grandajn brunajn manojn tra la frunto.

—La knabino ne estas dungito de la bieno, — li diris, — mi kaj unu via ŝafisto staras, por servi vian ekscelencon: pri la knabino disponas nur mi.

Paŭlo Taláry streĉis mirantajn okulojn al Olej.

—Kion vi volas diri per tio?

La ŝafomastro paŝis tute proksimen al la grandsinjoro, kaj ekskuis la pugnojn en la aero. La vastmanika ĉemizo malfermiĝis ĉe la kolo, kaj vidigis liajn potencajn muskolojn, la vejnoj elstreĉiĝis sur lia veterhardita frunto, lia malmola, raspa voĉo fariĝis tondra, tempesta:

—Mi volas diri, ke se vi ĉasados plu ĉirkaŭ la ŝafejo, anstataŭ birdo vi renkontos eble urson, kvankam vi ŝargas vian fusilon nur per ŝroto.

Kaj ĉe tiuj vortoj karakterize li frapis al si la bruston per la pugnoj, kvazaŭ dirante: "tiu urso estos mi".

La potenca sinjoro, prisonorigota en sepdek vilaĝoj postmorte, kaj salutata ĉapeldemete en naŭ departementoj dumvive, ruĝiĝis, kiel kampa papavo; kaj starante tiel, li ne sciis, kion fari, kiel respondi, kiam la ŝafomastro de Brezina fiksas al li siajn grandajn, kolersangajn okulojn. Sub la efiko de tiu rigardo, liaj kruroj komencis tremi. La fusilo, kiun li demetis de la ŝultro, eble por direkti ĝin kontraŭ Olej, tremis same.

—Ĉu vi forgesis, kun kiu vi parolas? — li balbutis.

—Mi scias, kun kiu mi parolas: kun miaj sinjoro. Sed ankaŭ via Ekscelenco ne forgesu, kun kiu vi parolas.

—Nu, kun kiu?

Olej levis la kapon defie, kiel heroo:

—Kun la patro de tiu knabino.

Taláry kapjesis leĝere. Li ekhavis bonan ideon.

—Do bone, ŝafomastro, mi parolos kun vi, kiel decas kun patro. Mi bezonas vian filinon por ĉiu prezo.

—Kaj mi donos ŝin por neniu prezo!

—Aŭskultu min, ŝafomastro! Kion vi opinius, se ĉi tiu ŝafejo apartenus al vi kune kun ĉiuj ĝiaj brutoj; mi donacus ĝin al vi.

Oni ne povus diri ion pli plaĉan, orelkaresan al la ŝafomastro.

La okulsorĉaj fabelaĵoj de "Mil kaj unu noktoj" estas nura vantaĵo kompare kun ĉi tiu blindige brila realaĵo! La ŝafejo kun ruĝa tegmento, la naŭ tintilŝafoj, la cent silke-lanaj ŝafukoj kaj la ceteraj — ĉiuj apartenus al li, sole al li. Kiel malmulte restus kompare kun tio al la cetera mondo!

Li staris ŝancele, kiel pesilo, en kies teleron oni ĵetas pezaĵon, kiu balancas ĝin dum pluraj minutoj, eĉ se poste ne povas ĝin tute subpremi.

La princo kun ĝuo rigardis ĉi tiun esperigan balanciĝon.

—Tiel vi fariĝus vere la sinjoro de Brezina.

La ŝafomastro fikse rigardis antaŭ sin. Brilaj bildoj el la futuro pasis preter liaj spirantaj okuloj. Li havos oritan bukon sur la burso; silkan ĉemizon, kiam li eliros kun la ŝafaro; botelon kun mielbrando portos post li servisto, dungita nur por diri al li "je via sano", ĉiufoje, kiam li glutos el la botelo; ĉiuj homoj preterpasantaj salutos lin ĉapeldemete kaj envios: vidu, jen venas la ŝafomastro de Brezina, kiu havas tiom da riĉaĵoj, trezoroj, kiom ne malmultus eĉ en la monkejoj de la prusa reĝo.

Olej ekskuis sin.

Sed oni ekscios ankaŭ, kiu donis al li la amason da riĉaĵoj, kaj oni ekscios ankaŭ, kial. Kiom valoras la van-

ta honorado eĉ pleja, se granda nigra ombro akompanas ĝin? Granda nigra ombro, tiu de la memakuzo.

—Nu, Olej, decidu!

—Ne, ne, Ekscelenco, lasu min bonvole. Lasu min, lasu min! Mi estis honesta servisto de via patro, ne ŝutu honton sur mian grizan kapon!

—Haltu, ne trorapidu! Ne ĉiam vi trovas min en donacema humoro. Inter mil homoj troviĝus nur unu, kiu rifuzus tian proponon! Mi amas Annjon, mi kunprenos ŝin en Vienon, ŝi havos sorton kiel grafa fraŭlino. Ankaŭ ŝi amas min, kaj venos volonte. Kial do heziti, olda Olej? Donu vian manon!

Dikaj ŝviteroj perlis sur la vizaĝo de la maljunulo; li diris per mallaŭta, tremanta voĉo:

—Neniam!... Neniam!

—Vi estas malsaĝulo, sencerbulo. Komprenu, kion mi deziras. Tion, ke vi fermetu la okulojn, ne grincigu la dentojn, kaj ne plenkriaĉu la mondon. Por tio mi donos al vi la ŝafejon kaj la brutojn. Nenia malpuraĵo ŝmiriĝos sur ilin. Ekzemple se mi forrabos Annjon, kompreneble sen via scio, vi ne respondecos pri tio. Tio estos nur la rado de la Sorto, al kies spokoj al vi ne eblis kroĉiĝi.

Olej forturnis la kapon.

—Kial vi do diris tion, — li stertoris obtuze, — preferu vi estus aginta sen diri...

—Bone, do mi agos sen diri, — respondis la princo, returninte sin subite. — Dio benu vin!

Kaj per rapidemaj paŝoj li foriĝis fajfetante.

Olej ŝanceliĝis al la muro. La forto forlasis lin. Li volis krii ion post la foriranton, sed la lipoj nur mute moviĝis, voĉo ne elvenis; liaj sovaĝe turniĝantaj okuloj fiksiĝis kun nepriskribebla rigardo post la princo; teruro, naŭzo respoguliĝis en ili.

Alpremiĝante kaj apogiĝante al la muro, li ŝanceliris en la ĉambron. Lia kapo turniĝis, turmentaj pensoj kirliĝis en ĝi, kiuj — simile al rokoj, ruliĝantaj de monta kruro — iom post iom peziĝis sur lian koron, kunpremegante ĝin.

—Ve, la koliko! — li kriis stertore.

La montosuproj rediris: "Ve, la koliko". Kaj Olej sciis bone, ke tio ne veras! Oni mensogadas al si.

Enirinte la ĉambron, li enlitiĝis, kredigis al si, ke li suferas je koliko. Komence li ĝemis, kiel malsana sovaĝbesto, kaj kaŝinte poste sian fantomeciĝintan vizaĝon sub la kusenojn, li elpensis plifaciligon, por mildigi siajn turmentojn: li komencis kanti.

Eble la ideoj pruntitaj de la kanto, forpelos liajn nigrajn pensojn?

Longe li turmentiĝis en tia stato, streĉe atentante dume, ĝis li ekaŭdis la elastajn paŝojn de Annjo ekstere.

—Ŝi alvenis, vidos min! — ekkriis la maljunulo, kaj saltleviĝis, kiel frenezulo. Kontraŭ la lito pendis spegulo, montranta lian taŭzitan vizaĝon: li ekstaris antaŭ ĝi, rigardante sian memon per vitriĝantaj okuloj, poste subite ekmuĝis, levis la pugnojn, alsvingiĝis kaj frapis sur ĝin per tiel terura forto, ke ĝia vitro disruliĝis, rompita en mil pecojn.

El liaj manoj fluis sango, la okuloj elturniĝis supren; kaj li kuŝis sen konscio sur la planko, kiam Annjo envenis kun la remesaĝo de Lapaj.

Ŝi ne povis imagi al si, kio okazis al li; rapide ŝi rekonsciigis lin per akvo, kaj rekuŝiĝis en la liton. La tutan nokton li deliris, luktante kun fantastikaj monstroj, serpentoj, drakoj, kiuj mordis en lian koron, volis elŝiri lian hepaton. Ĉe la matenkrepusko li pliboniĝis, elpelis la ŝafaron kun Maĉjo, sed ne vekis Annjon, kiel kutime, pro la matenmanĝo: ili foriris tiel, kun malplena stomako.

Estis bela somera mateno. El la serena rideto de la naturo iom donaciĝis al ĉiuj objektoj. La rosa herbo proponis sin abunde al la ŝafoj, kaj obeiĝante, ili gaje muelis ĝin, la birdoj samgaje ĉirpadis..., unuvorte estis tiel agrabla mateno, kian poetoj prikantas, sed kiu ĉiam postrestas la realan: estas ja sole la naturo, kiun fantazio ne kapablas beligi, grandigi, ja nur pale redoni.

Estis ĉio gaja, nur Olej grumblema kaj Maĉjo mishumora. Olej ne trovis sin dum la tuta tago. Kuŝi estis al li malbone, direkti la ŝafojn, plekti korbon tede, iri-veni lacige, pensi, ho pensi estis turmente!

Kaj tamen maleblis fuĝi de la pensoj; ili atakadis, postkuris lin ĉie, antaŭgalopis en ĉiu lia okupo.

Pensoj estas impertinentaj, ne lasas diri al si: "for de ĉi tie!"

Kio estos al Annjo? Li volis fordoni sian infanon, li Tomaso Olej, la ŝafomastro de Brezina. Por trezoro, riĉo li marĉandis je la propra sango. Neniam, neniam!

Kaj la voĉo, vaganta ekde deksep jaroj inter la arboj, jam la trian fojon alparolis lin riproĉe: Tomaso! Tomaso!

Terure! Interfrapitaj, la tintiloj de la naŭ gvidoŝafoj, elformas la rimon: "prenis trezoron, donis honoron".

—He, viculo, deprenu tiujn tintilojn!

Maĉjo obeas, sed ne povas imagi, kio trafis la cerbon de sia mastro.

—He, viculo, aŭdu, lasu la tintilojn: mi alipensis. Prenu vian peltmantelon! Kioma horo povas nun esti?

—La suno estas trans sia vojduono.

—Vi iros en Talár.

—Mi komprenas, mastra moŝto.

—Vi iros tie en la princan kastelon, kaj diros, ke la ŝafomastro de Brezina sendas vin, kaj ke vi volas paroli kun la princo.

Maĉjo streĉe atentis, retenante la spiron.

—Vi estos enkondukita. Stariĝos antaŭ la princon, kaj diros al li laŭvorte: "Ekscelenco, la ŝafomastro de Brezina transdonas per mi, ke el tiu certa afero neniam povos io iĝi; rezignu pri ĝi, ekscelenca moŝto". Ĉu vi komprenis min? Nu ek, rapidu!

Maĉjo preferus pli funde kompreni, kio estas tiu certa afero, sed la fiera naturo de la ŝafomastro toleris nenian intervenon, nek demandojn. Instinkte li sentis, ke la mesaĝo ne plaĉos al la princo, do li rapidis kun ĝi.

Estis tempo ĉirkaŭ lunĉo, kiam li revenis el Talár. Li venis spiromanke, lace, tamen fajfante. De kiu diablo li prenis ĉi tiun bonan humoron?

—Kion sciigas la princo? — demandis la ŝafomastro premvoĉe.

—Ion, preskaŭ nenion, mastra moŝto, eĉ pli malmulte ol tion.

—Ĉu, eble, vi ne parolis kun li? — li pridemandis angore la knabon.

—Ja ne, — respondis tiu ĉi kun trankvila konscienco.

—Ĉu mi ne ordonis? — li eklekis kolere.

—Se vi ordonis, se ne... hodiaŭ ĉirkaŭ tagmezo la princo forveturis Vienon, tien mi ne povis postkuri lin, — novaĵumis la vicŝafisto petolete en la certa scio, ke li portas bonan novaĵon.

La ŝafomastro diris nenion, nur la okuloj elstreĉiĝis al li, kaj la vizaĝo plipaliĝis.

Li svingis la feltmantelon ĉirkaŭkolen, kaj ĵetis sin kun amoka kuro malsupren.

Lia suspekto pruviĝis.

Antaŭ la domo vidiĝis freŝaj radosulkoj. Ene li trovis la ĉambron malplena.

Sur la tablo kuŝis la labortaga vesto de Annjo: la blanke makulita kapotuko, la olebrila veŝto, la verda raŝojupo⁶ kaj la galonita, foruzita flava lanojako. Sur la lanojako kuŝis malfaldita skribaĵo kun la blazona sigelo de la princo de Talár: leono kun glavo interdente. La donacletero pri la ŝafejo kaj la grego.

Kvazaŭ ponardo estus puŝita en la koron de la ŝafomastro, kiam li ĉion ĉi ekvidis. Ĉion li divenis, ĉion li komprenis. La memakuzo estas inĝenia vojmontrilo ... La princo agis, kiel li sugestis: mem li agis — kaj fulmorapide.

La maljunulo ŝovis la manon tra la frunto, ĉirkaŭrigardis hezite, kaj komencis voki senespere:

—Annjo! Annjo!

6 raŝo: kruda linŝtofo, specialaĵo de urbo Raŝa (Kroatio)

Kvankam li sciis, ke respondo venos de nenie. Kie Annjo jam foras! Trajno flugigas ŝin al la urbo Vieno!

Vokadinte ĝis-ne-plu, li abrupte silentiĝis: la tristo kaj senesperigo malaperis de lia pala vizaĝo, ĝi iĝis sombra, spita. Li eliris antaŭ la pordon, sidiĝis sur la sojlon, kaj plenŝtopinte sian pipon, nubigis la fumon tiel flegme, kvazaŭ li meditus maksimume nur pri tio, aŭ morgaŭ pluvos, aŭ ne.

Foje li subite ekstaris, kaj suprenminacis per la fingro al la ĉielo.

—Aŭdu, Dio! Mi ankoraŭ montros ion al vi hodiaŭ!

Post tio li residiĝis, kaj fumis seninterrompe, kvazaŭ li havus nenion alian por fari.

Li leviĝis nur, kiam sub la gvido de Maĉjo la brutoj enfluis la korton.

—Bone, ke vi venas, filo mia, — li parolis al la vicŝafisto tiel afable, kiel neniam antaŭe. — Ene sur la tablo kuŝas urĝa skribaĵo, kiun vi devas tuj porti al la sinjoro administristo en Talár; li sendu ĝin post la ekscelencan moŝton, sed li ne sigelu ĝin, atendu ĝis morgaŭ. Morgaŭ li havos ankoraŭ ion por alskribi.

—Tuj mi eniros por ĝi, mastra moŝto.

—Ne penu, mi mem elportos ĝin.

—Sed permesu al mi almanaŭ peti iom da kuiritaĵo de Annjo.

—Ne zorgu pri tio. Jen mono, manĝu, trinku dumvoje.

Maĉjo balancis la kapon. Kio okazis ene, ke la maljunulo ne enlasas lin? Certe pro Annjo. Ĉu eble li dormas? Eble ploras? Tiel bone varmigis Maĉjon, vidi ŝin almenaŭ por minuteto..., kiel ŝi aspektas. Li vidas ŝin ĉiutage, ŝi ĉiam ŝvebas antaŭ li, tamen li forgesas ŝian aspekton. Ho, kiel strangas la amo! Nu egale, ŝi nur konsumiĝu hodiaŭ pro la forveturo de la princo, morgaŭ, postmorgaŭ ŝia amo returniĝos al li. Denove aperos sakfluto sur la ŝultro de la muldita plumbofiguro... Maĉjo ekiris en bona humoro kun la dokumento, postlasita de la princo. Olej rigardis post li kun krucitaj brakoj, ĝis tiu malaperis, nur poste li turnis sin en la ŝafejon.

Vice li preteriris siajn ŝatatajn ŝafojn, tie kaj ĉi tie haltis antaŭ kelkaj, murmuris al ili nekompreneblajn duonvortojn; fine ankaŭ ĉi tiuj duonvortoj perdiĝis en la erupcianta, skuanta ploro.

La ŝafomastro de Brezina ploris, kiel infano.

Profunde li tiris la ĉapelon sur la okulojn, por vidi nenion el sub ĝi, tiel li eliris tra la ŝafeja pordo. Elveninte, dufoje li turnis la ŝlosilon en la seruro, kiel ĉiam por la nokto, sed kion antaŭe neniam li faris, li paŝis rekte al la puto apud la trogo, kaj ĵetis la ŝlosilon kun laŭta suspiro en la puton.

Kaj nun li metis sin vere al laboro, kvankam jam krepuskiĝis. Sur la korto troviĝis stako da sekaj kanoj; li disportis ilin kun streĉa hasto, starigante ilin ĉirkaŭ la ŝafejo, kompakte, dike.

Kaj preparinte ĉion, li surmetis sian ornamitan feltmantelon, kaj bruligis la kanon en almenaŭ ses punktoj: kaj suprenirinte sur la ŝtupetaro, ĵetis grandan brulantan garbon en la subtegmenton, plenan de furaĝo.

La vento avida kaptis al la gaje flagrantaj flamoj, kaj kreskigis ilin gigantaj dum minutoj.

Kaj la ŝafomastro de Brezina ekkuris tra montoj kaj valoj, sen celo kaj direkto, sen eĉ foje rerigardi... Ja kial? Li bone scias, kio okazas. Kie li kuras, la arbaro heliĝas, kiel plentage. Kaj pli fore, kie la fajrolumo ne povas penetri tra la arbardenso, descendas iaj miraklaj, vermoformaj bestetoj el la alto sur lian vizaĝon, kaj pinĉas, jukas... Unu li kaptas dumkure, prenas en la manon por ekzameni... Estis ne vermo, sed nigra fulgo, ĝisportita de la vento el la brulanta ŝafejo de Brezina...

Kaj la ŝafomastro de Brezina kuras kaj kuras. Scias nur la mizerikorda Dio, kie li haltos...

Hejmenveninte kun la matena krepusko, Maĉjo trovis nenie la ŝafejon de Brezina, nur grandan fumantan makulon ĝialoke.

Garbe falintaj traboj, kuŝiĝintaj muroj, nigriĝintaj ostoj... Ĉu tiu ostoj apartenis iam al homo aŭ besto?

La granda, konsterna enigmo, frapinta la vicŝafiston, kunpremis al li la koron.

Li vokadis pernome Annjon kaj la ŝafomastron.

Respondis neniu.

”Dio mia, kie ili povas esti?”...

La kremitantaj fajreroj, de fojo al fojo ekbrilantaj sub la cindro, ne donis respondon.

Kaj ekde tiam la valo de Brezina kuŝas en silento, ĝia grasa herbo tretiĝas nek de homo, nek de bruto; jaroj venas, iras, la sovaĝa pirarbo kreskigas kaj faligas siajn fruktojn, la herbo elkreskas kaj denove sekiĝas, nur unu nigra makulo neniam reverdiĝas. Kiu scias, kial? Ankaŭ la priplora kanto diras nur tiom alude:

*Fulgas sur Brezina, makulo tre nigra,
Loko iama de ŝafejo enigma.*

www.omnibus.se/inko

ISBN 91-7303-170-4